

Starptautiskā Asteroīdu diena Latvijā

Informāciju presei sagatavoja Latvijas Astronomijas biedrība (LAB) un Meteorītu muzejs Meteoriti.LV.

Jau septīto reizi pasaulē un Latvijā tiks organizēti Asteroīdu dienas pasākumi visu vecuma grupu un zināšanu līmeņu interesentiem. Pandēmijas dēļ arī šogad daudzās valstīs pasākumi tiek organizēti pārsvarā interneta formātā. Latvija ir starp tām valstīm, kurā interesenti varēs atzīmēt Asteroīdu dienu klātienē Meteorītu muzejā. Šogad galvenie Starptautiskās Asteroīdu dienas pasākumi tiks organizēti Rīgā sestdien, 3. jūlijā, no plkst. 14:00 līdz 21:00. Lai piedalītos nepieciešams veikt iepriekšēju pierakstu muzeja vietnē www.meteoriti.lv.

Asteroīdu dienas kustība pasaulē un Latvijā aizsākās 2015. gadā, apmēram divus gadus pēc meteorīta nokrišanas Čelabinskā, izanalizējot tā radītos postījumus un liekot pārvērtēt mūsu civilizācijas kosmisko draudu riskus. Par Asteroīdu dienas datumu tika izvēlēts 30. jūnijs, kas ir gadadiena 1908. gada Tunguskas katastrofai. Tās mērķis ir izglītot sabiedrību par asteroīdu nozīmi mūsu vēsturē un lomu Saules sistēmā. Apzinoties šīs problēmas globālo nopietnību, ar 2016. gada ANO rezolūciju Asteroīdu diena tika pasludināta par globālu izglītības dienu, lai vairotu izpratni un veicinātu zināšanas par asteroīdiem. Līdz šim pasaulē ir notikuši tūkstošiem Asteroīdu dienas pasākumu, aptverot 125 no 195 pasaules valstīm, tostarp Latvijā.

Šogad “Asteroīdu dienas Latvijā 2021” laikā Meteorītu muzejā pievērsīsimies diviem galvenajiem tematiem – asteroīdu draudi un izpēte, kā arī meteorītu identificēšana. Uzskatāmi stāstīsim par galvenajām meteorītu raksturīgajām īpašībām, kā tos atšķirt no nemeteorītiem. Aicinām ikvienu meklēt meteorītus, iesaistoties pilsoņu zinātnes akcijā “Vai arī tavā pagalmā ir meteorīts?”. Latvijā ir izstrādāts meteorītu identificēšanas (MID) tests, kura lietošana brīvi pieejama vietnē www.meteoriti.lv/mid.

Šī gada jūnijā mazo planētu katalogu papildināja 23. asteroīds, kuram dots ar Latviju saistīts vārds – (545619) Lapuska, par godu latviešu astronomam, satelītu novērotājam un instrumentu konstruktājam Kazimiram Lapuškam (1936 – 2013). Šo asteroīdu 2011. gadā Baldones observatorijā atklāja LU Astronomijas institūta vadošais pētnieks Ilgmārs Eglītis. Pasākuma laikā stāstīsim par NASA *DART* kosmisko eksperimentu, kas, ietriecoties asteroīda Didimosa (*Didymos*) pavadoņi Dimorfā (*Dimorphos*), izmainīs tā orbītu. Tai sekos Eiropas Kosmosa aģentūras (EKA) *HERA* misija, kas pētīs eksperimenta radīto ietekmi.

Šogad Meteorīta muzeja apmeklētājiem būs īpaša iespēja apskatīt divus ļoti vērtīgus eksponātus. Pirmais ir *Aguas Zarcas* meteorīts, kas nokrita Kostarikā 2019. gada 23. aprīlī, tajā nesen tika atklātas apmēram 7 miljardus gadus vecas starpzvaigžņu daļiņas, līdz šim visvecākās, kādas jebkad ir pētītas laboratorijā. Otrs ir Bīveras (*Beaver*) meteorītu, kas apmēram 40 gadus nokalpoja par durvju atbalstu Oklahomas cietumā ASV. Muzejā apskatāmi arī daudzi citi meteorītikas eksponāti, pie tam dažus no tiem iespējams arī aptaustīt.

Asteroīdu dienas kustības iniciatori 2014. gada nogalē bija astrofizikālis un grupas *Queen* basģitārists Braians Mejs (*Brian May*), nodibinājuma B612 vadītāja Danica Remija (*Danica Remy*), Apollo astronauts Rastijs Šveickarts (*Rusty Schweickart*) un vācu filmu producers Grigorijs Rihters (*Grigorij Richters*). Kustībai īsā laikā no dažādām valstīm pievienojās zinātnieki, astronauti, inženieri, finanšu un biznesa līderi, mākslinieki un daudzi citi. Tagad to atbalsta arī daudzas pasaules organizācijas, tādas kā Eiropas Kosmosa aģentūra (EKA), Kosmosa pētnieku asociāciju (ASE), *OHB Systems*, Luksemburgas Tirdzniecības kamera, Luksemburgas Kosmosa aģentūra (LSA), *Société Européenne des Satellites* (SES). Pirmā Asteroīdu diena pasaulē un Latvijā tika organizēta 2015. gada 30. jūnijā. Vairāk par asteroīdu dienu angļu valodā lasiet vietnē asteroidday.org!

Latvijas Astronomijas biedrība apvieno astronomijas profesionāļus un interesentus, lai popularizētu astronomiju. LAB biedri piedalās žurnāla “Zvaigžņotā Debess” veidošanā un organizē regulāras informatīvas sanāksmes. Plašāka informācija LAB vietnē www.lab.lv.

Projekta Meteoriti.LV mērķis ir veicināt meteorītikas un ar to saistīto zinātņu attīstību un popularizēšanu Latvijā. Meteorītu muzejs atrodas Nīcgales ielā 3a, Rīgā. Plašāka informācija vietnē www.meteoriti.lv.

Papildu materiāli preses relīzei: www.meteoriti.lv/preses-relizes

Kārlis Bērziņš

LAB valdes priekšsēdētāja vietnieks un Meteorītu muzeja vadītājs,

E-pasts: info@meteoriti.lv, tel.: 25453600